

**Cross-Border
Cooperation**

**Funded by
the European Union**

Bosnia and Herzegovina – Montenegro

Sažetak

IPA PROGRAM BOSNA I HERCEGOVINA – CRNA GORA

2021-2027

BiH	Bosna i Hercegovina
CBC	Prekogranična saradnja
CG	Crna Gora
CSO	Organizacije civilnog društva
DEI	Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine
DEU	Delegacija Evropske unije
EU	Evropska unija
EUSAIR	Strategija EU za Jadransko-jonski region
EUSDR	Strategije EU za Dunavski region
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
IPA	Instrument predpristupne pomoći
OS	Operativne strukture (ako se tekst referira na IPA II)
CBCS	Strukture prekogranične saradnje (ako se tekst referira na IPA III)
TP	Tehnička pomoć
TK	Tematski klaster
TP	Tematski prioritet
ZB	Zapadni Balkan
ZOP/NO	Zajednički odbor za praćenje / Nadgledni odbor
ZRG	Zajednička radna grupa
ZTS	Zajednički tehnički sekretarijat

Programski sažetak

Program prekogranične saradnje između Bosne i Hercegovine i Crne Gore provodit će se u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći 2021.-2027. (IPA III) s ciljem promicanja dobrosusjedskih odnosa, poticanja integracije u Uniju i promicanja društveno-ekonomskog razvoja kroz zajedničke lokalne i regionalne inicijative.

Program IPA III CBC Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2021-2027 je program teritorijalne saradnje, koji se nastavlja na prethodne programske faze, implementirane u finansijskom periodu 2007-2013 i 2014-2020.

Cjelokupni programski cilj je **promoviranje dobrosusjedskih odnosa, poticanje integracije u Uniju i doprinos društvenom, ekonomskom i teritorijalnom razvoju programskog prekograničnog područja rješavanjem izazova klimatskih promjena i razvojem održivog prirodnog i kulturnog turizma.**

Programsko područje

Programsko područje je isto kao i u periodu 2014.-2020., a obuhvata teritorije u jugoistočnom dijelu Bosne i Hercegovine i sjeverozapadnom dijelu Crne Gore i prostire se na 30 022 km² s preko 1,4 miliona stanovnika. Sastoji se od 56 opština u Bosni i Hercegovini, dok programsko područje u Crnoj Gori čini 14 opština.

Karta prihvatljivog područja – programska oblast

Glavni nalazi

Prema službenim procjenama, ukupni rast stanovništva u programskom području je negativan i taj je trend izraženiji u ruralnim područjima. Smanjenje zajednica u manje razvijenim ruralnim dijelovima s jedne strane i starenje stanovništva s druge predstavljaju nekoliko izazova društvenoekonomskom razvoju i čine ta područja neprivlačnima za život i rad za mlade generacije koje bolje prilike traže u urbanim sredinama ili inostranstvu. Statistika također pokazuje da su žene u lošijem položaju u odnosu na sudjelovanje na tržištu rada, posebno u ruralnim područjima.

Glavni izazovi ostaju stvaranje održivih radnih mjesta, posebno za mlade i one koji žive izvan urbanih sredina. Osim otvaranja radnih mjesta, usavršavanja ili prekvalifikacije su najpotrebnije među aktivnim stanovništvom kako bi bolje zadovoljilo postojeće i buduće potrebe potražnje na tržištu rada.

Poljoprivreda i šumarstvo važne su aktivnosti programskog područja, ne samo s ekonomskog stanovišta, već i s društvenog i ekološkog.

Turizam je također dobio na važnosti izvan tradicionalnih turističkih destinacija i ima potencijal za stvaranje održivih radnih mjesta, posebno kroz širi raspon ponuda uz glavne zajedničke teme i njihovu integraciju u vidljive prekogranične destinacije (npr. kultura, priroda, aktivnosti na otvorenom, grad, planinarenje, biciklizam).

Prekogranična saradnja može pridonijeti oporavku i otpornosti turističkog sektora.

Aktiviranjem potencijala zapošljavanja ovog sektora može se potaknuti trgovina i druge usluge. Nadovezujući se na iskustvo sadašnjih i prošlih prekograničnih projekata, inovativni prekogranični proizvodi i usluge se mogu razvijati uvažavajući nove potrebe i trendove.

Povećanje otpornosti na klimatske promjene predstavlja jedan od ključnih izazova u programskom području, vidljiv u nekoliko sektora i predstavlja rizike za sigurnost i zdravlje građana. Postoji potreba za podizanjem svijesti stanovništva uopšteno i kapaciteta lokalnih vlasti i relevantnih aktera za planiranje i poboljšanje spremnosti u slučaju prirodnih katastrofa ili katastrofa koje uzrokuje čovjek.

Programsko područje ima različite administrativne sisteme. Na lokalnom nivou, glavni izazovi odnose se na povećanje kapaciteta lokalnih vlasti da se djelotvorno i učinkovito nose s lokalnim izazovima. Ovo je od velike važnosti za manje opštine s manje ljudskih resursa. Lokalne vlasti i drugi akteri u programskom području mogu imati koristi u smislu razmjene znanja, praksi i formiranja dugoročnijih oblika saradnje s ciljem smanjenja prepreka i povećanja kapaciteta za prekograničnu saradnju.

Tematski prioriteti

Tematski prioritet 1: Zaštita životne sredine, promovisanje adaptacije i ublažavanja klimatskih promjena, prevencija i upravljanje rizikom

Tematski prioritet „Zaštita životne okoline, prilagođavanje i ublažavanje klimatskih promjena, prevencija i upravljanje rizicima” odabran je kao odgovor na uobičajeno identificirane potrebe i izazove u vezi sa smanjenjem rizika od katastrofa i prilagođavanjem klimatskim promjenama. Takođe je blisko povezan sa širim naporima u regionu Zapadnog Balkana za postizanje zelene tranzicije i jačanje otpornosti na klimatske promjene, kao što je naznačeno u Zelenoj agendi za Balkan.

Specifični cilj u okviru Tematskog prioriteta 1 je da zajednice poboljšaju otpornost na prirodne katastrofe i katastrofe izazvane čovjekom i izazove klimatskih promjena.

Najveći uticaji se očekuju u poljoprivredi, šumarstvu, vodnim resursima i ljudskom zdravlju.

Rezultat 1: „Poboljšani kapaciteti vlasti i hitnih službi za upravljanje rizicima od prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih čovjekom“

Očekuje se da će partnerstva povećati znanje i kompetenciju, razviti sisteme i alate, testirati ili demonstrirati praktična lokalna rješenja/mjere zaštite (male infrastrukture, druga rješenja) koja će pomoći u smanjenju rizika i omogućiti prekograničnu saradnju u slučaju značajnih vanrednih situacija. Lokalno stanovništvo će imati koristi od konkretnih mjera za smanjenje rizika od katastrofa i bit će osnaženo kako da se pripremi i djeluje u slučaju katastrofa.

Ciljne grupe: Uposlenici svih nivoa vlasti u obje zemlje u sektorima i odjelima koji su odgovorni za klimatske promjene, upravljanja rizicima i civilne zaštite; volonterske organizacije/tijela aktivna u oblasti klimatskih promjena i reagovanja u vanrednim situacijama; društveni partneri i organizacije civilnog društva; lokalno stanovništvo općenito i neke specifične grupe čije se potrebe i/ili potencijali mogu riješiti (npr. žene, osobe sa invaliditetom, mladi).

Rezultat 2: „Poboljšan je kapacitet lokalnih vlasti, privrednih subjekata i organizacija civilnog društva za rješavanje izazova klimatskih promjena“

Ovaj rezultat nastoji povećati kapacitet profesionalaca u različitim sektorima o situaciji i mogućim rješenjima za smanjenje ranjivosti zajednica i preduzeća na efekte klimatskih promjena i promoviranje tranzicije na zelenu ekonomiju.

Ciljne grupe: Uposlenici svih nivoa vlasti u obje zemlje u sektorima i odjelima koji su odgovorni za klimatske promjene; vlasnici poljoprivrednog zemljišta, vlasnici šuma, lokalni biznisi, uposlenici nacionalnih parkova i drugih zaštićenih područja prirode; društveni partneri i organizacije civilnog društva; studenti i osoblje u organizacijama i institucijama za obuku i obrazovanje.

Tematski prioritet 2: Turizam, kulturno i prirodno naslijeđe

Specifični cilj u okviru Tematskog prioriteta 2 je održivi turizam prirodne i kulturne baštine koji više doprinosi turizmu programskog područja.

Fokus ovog specifičnog cilja je zajednički prekogranični rad na razvoju, promociji i upravljanju eko- i održivim turizmom zasnovanim na inovativnoj i pametnoj valorizaciji kulturnih i prirodnih vrijednosti i aktiviranju komplementarnih lokalnih resursa. To može povećati kvalitetu i stvoriti nove ekonomske mogućnosti i mogućnosti zapošljavanja.

Rezultat 1: „Održiviji i bolji turistički proizvodi bazirani na kulturnom i prirodnom naslijeđu”

Ovaj će rezultat mobilisati lokalne aktere i podržati ih da zajednički proširuju, nadograđuju ili razvijaju inovativne, jedinstvene, autentične održive turističke proizvode, koji se nadograđuju ili nadopunjuju prirodno i kulturno naslijeđe, promiču lokalne tradicije i aktiviraju lokalne resurse, uključujući ključne nedovoljno iskorištene resurse među lokalnim stanovništvom, poput žena, mladih ili drugih ranjivih skupina, na nove i održive načine. Lokalni turistički proizvodi i usluge bit će integrisani širom granice duž specifičnih zajednički identificiranih tema ili proizvoda (npr. prekogranične rute bazirane na kulturnom i prirodnom naslijeđu, planinarenje, biciklizam, nacionalni parkovi i parkovi prirode, regionalna hrana).

Lokacije kulturne i prirodne baštine i povezana infrastruktura za posjetitelje/turiste će se poboljšati, poštujući kapacitet posjetitelja područja. Turistički pružatelji usluga steći će relevantne vještine i kompetencije vezane uz održive pristupe razvoju proizvoda i usluga, digitalizaciju, sigurnosne i higijenske zahtjeve, standarde kvalitete itd.

Ciljne grupe: Mali biznisi, poljoprivrednici, menadžeri zaštićenih područja baštine i prirode, turistički vodiči, umjetnici i kulturni radnici, drugi profesionalci u turističkim organizacijama; potencijalni pružatelji turističkih usluga ili usluga povezanih s turizmom (ruralno stanovništvo, start-upi u turizmu, mladi, žene, nezaposleni, studenti); lokalne i regionalne organizacije odgovorne za razvoj i promociju održivog turizma; studenti, nastavnici i osoblje u organizacijama i institucijama za obrazovanje i obuku.

Tematski prioritet 3: Tehnička pomoć

Specifični cilj: Efikasna, efektivna, transparentna i pravovremena provedba programa i podizanje svijesti.

Budžetski okvir

Klasteri	Prioriteti	IPA III CBC Program Bosna i Hercegovina – Crna Gora			
		Doprinos Unije	Korisnik/ci kofinansiranje	Ukupno finansiranje	Stopa doprinosa Unije po tematskim prioritetima
		(a)	(b)	(c)= (a)+(b)	(d)= (a)/(e)
Zelenija i poboljšana učinkovitost resursa	Tematski prioritet 1: Zaštita životne sredine, promovisanje adaptacije i ublažavanja klimatskih promjena, prevencija i upravljanje rizikom	3 780 000	667 058	4 447 705	45.68%
Poboljšano poslovno okruženje i konkurentnost	Tematski prioritet 2: Turizam, kulturno i prirodno naslijeđe	3 780 000	667 058	4 447 705	45.68%
	Tematski prioritet 3: Tehnička asistencija	840 000	0	840 000	8,6%
UKUPNI ZBIR		8 400 000	1 334 117	(e) 9 734 117	100%